

Talossa talon tavalla

Kalaisan Kitkajärven rannalla kohosi yli sata vuotta sitten laaja pihapiiri, jossa liikkui talvet ja kesät kolmisenkymmentä henkeä. Nämä aikuiset ja lapset olivat kaikki sukua keskenään. Taloa isännöi Simo Pääatalo vaimonsa Eevan kanssa, mutta myös heidän kolme poikaansa halusi jäädä perheineen kotitaloonsa. Tilaa riitti myös vanhoillepojille, piioille ja rengeille, sillä työtä oli paljon. Pihapiirissä olikin kaikkiaan kolme asuinrakennusta. Niistä ainut jäljellä oleva toimii nykyään Posion kotiseutumuseona. Tämän talon keittiössä valmistettiin kolme kertaa päivässä koko väelle ruoka, joka syötiin pirtin pitkän pöydän ääressä. Yöksi kukin meni nukkumaan kolmen talon huoneisiin.

Kaikilla aikuisilla oli omat työnsä. Emäntä kuori voin kirnuamista varten kermat viidenkymmenen viilipytyyn päältä. Leipuri apulaisineen teki taikinat aina kun rieskaa ja muuta leipää tarvittiin. Jo kevättalvella leivottiin ja paistettiin valmiiksi näkkileipää muistuttavat kesäleivät, jotka kuivattiin orsilla. Pehmeätä leipää saivat kesällä vain vanhukset, joilla ei enää ollut kaikkia hampaita suussa. Ruuanlaitosta huolehtinutta naista sanottiin kokiksi ja siivouksesta sekä uunien lämmittämisestä vastaan nutta henkilöä väliköksi.

Isäntä oli talon yleisten asioiden hoitaja, ja keväisin hän kylvi pellot. Kaksi vakituista hevosmiestä hoiti kyntötyöt, ajoi heinät ladoista ja puut metsästä sekä mättäät tunkioita varten. Porotöissä oli ympärivuotisesti kaksi miestä. Kalanpyynnistä ja pyydysten korjaamisista huolehti samoin kaksi miestä. Talvi-iltaisina kaikki tekivät erilaisia puhdetöitä. Renkejä tarvittiin pääasiassa kesällä peltojen raivaamiseen ja ojien kaivamiseen.

Lasten piti opetella työntekoon niin pian kuin kynnelle kykenivät. Vanhat sanoivat: "Työ ensin ja sitten leikki". Siihen aikaan vanhemmilla oli yleensä aikaa ja malttia opettaa lapset työntekoon. Lasten velvollisuudet alkoivat vähäisistä "kipparoinneista" ja kävivät iän myötä vaativammiksi.

Eläimiä Lohi-Pääatalossa kerrotaan olleen paljon. Kahteen navettaan mahtui 25 lehmää, jotka lypsettiin aamuin illoin. Lisäksi kasvatettiin vasikoita ja mullikoita sekä tarvittiin kolme sonnia. Hevosia oli kerrallaan neljä. Villaa tuottavat lampaat vietiin keväisin metsälaitumille lähes 70 määkijän katraana. Poronvasoja merkittiin parhaina vuosina 150. Tällainen karjamäärä tarvitsi paljon rehua. Heinää tehtiin kesäisin kauempana sijainneilta luonnonvaraisilta suoniityiltä, sillä sitä ei tuolloin vielä viljelty pelloissa. Talvella haettiin hevosilla niittyladoista ja suovista yli sata häkkiä heiniä. Miehet ajoivat heinähäkin ladon eteen, menivät sisälle ja sanoivat: "Menkähän akat purkamaan heinähäkki, minä juokasen kahvin ja käyn hakemassa lähiniityltä toisen kuorman". –"Akat" olivat talon tyttäret ja miniä.

